

10. הכנסת אורחים

מתבוננים ובונים

שכבה צעירה

הרציונאל

במסכת שבת (קכ"ז, ע"א) כתוב: "גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה". הגמרא מתבססת על המסופר בבראשית פרק י"ח (פרשת וירא). ביום השלישי לאחר שאברהם אבינו עשה ברית מילה הוא יושב בחוץ ומחכה לאורחים. ה' נגלה אליו: "וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאַלְנֵי מְמָרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כָּחֹם הַיּוֹם". אבל כשמגיעים אנשים, אברהם מיד פונה לקבל אותם, למרות שהם נראים כעובדי עבודה זרה, לא לפני שהוא פונה לה' ואומר: "אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבָדֶךָ". מכאן למדו חז"ל על גודל מעלת הכנסת אורחים, עד כדי כך שאברהם אבינו מבקש מהקב"ה "להמתין" כביכול, עד שייגש לאורחיו.

חז"ל מדריכים אותנו במסכת אבות (ד', ט"ו): "הָיוּ מְקַבְּלִים אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֶבֶר פָּנִים יְפוֹת". יש אנשים שתמיד נתייחס אליהם יפה, בייחוד אם יש לנו תועלת מהם (כמו מוכר שמתייחס יפה לקונה כדי שיקנה אצלו). אבל יש מצבים שבהם האורח בא בזמן לא מתאים או שאיננו מחבבים אותו וקשה לקבלו בסבר פנים יפות. על כן מדגישים לנו חז"ל – "את כל האדם". לא משנה מי זה או מתי הוא מגיע – עלינו לקבל אותו יפה.

בשיעור הזה נלמד איך לארח ואיך להתארח. נלמד על חשיבות הכנסת אורחים וכיצד עושים זאת בצורה הטובה ביותר.

מטרות

- התלמידים יפנימו את החשיבות של קבלת פנים יפה לאורח.
- התלמידים ילמדו כיצד צריך לנהוג כשמארחים וכשמארחים.
- התלמידים יעשו הפרדה בין צרכיו השונים של כל אורח, לפי האדם ולפי השעה שבה הוא מגיע.

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם את דף העבודה (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם את המגנט למקרר (אפשרות א' או ב') כמספר תלמידי הכיתה.

מבנה השיעור

- פתיחה : קבלת פנים (מליאה)
- שלב א' : את מי עדיף? (מליאה)
- שלב ב' : איך נכניס כל אחד? (עבודה יחידנית + מליאה)
- שלב ג' : כשאני מתארח (מליאה)
- סיכום : מה עליי לזכור? (עבודה יחידנית)

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 10 – הכנסת אורחים
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

מהלך השיעור

פתיחה: קבלת פנים (מליאה)

- נתאם עם המורה של הכיתה הסמוכה שמיד בתחילת השיעור תשלח ארבעה מתנדבים מכיתתה לכיתה שלנו.
- נגיד למתנדבים מראש שאנו הולכים לעשות להם קבלת פנים מיוחדת ושהכול הצגה כדי שלא ייבהלו או ייפגעו. נבקש מהם להיכנס בנפרד – בהתחלה שני תלמידים, ואחרי חצי דקה עוד שניים. מהזוג הראשון נבקש להודיע על "השבת אבידה" שכביכול מצאו, והזוג השני יבקש טוש ללוח.
- נחכה שהזוג הראשון ידפוק בדלת וייכנס.
- נערוך לתלמידים קבלת פנים צוננת: "מה אתם רוצים? למה באתם? אנחנו באמצע שיעור, אתם מפריעים! טוב, נו, תגידו מהר מה שאתם רוצים ותצאו".
- נחכה שהזוג השני ידפוק בדלת ונפתח להם במאור פנים. נערוך להם קבלת פנים חמה ולבבית: "ברוכים הבאים, כמה טוב שבאתם! אפשר לעזור? מה אתם צריכים? אנחנו כל כך שמחים לראות אתכם!"
- נודה למתנדבים ונשלח אותם חזרה לכיתתם.
- נאמר לתלמידי הכיתה שזאת הייתה הצגה מתואמת מראש כדי שלא יהיו להם מחשבות שליליות על התנהגות המורה.
- נשאל את התלמידים: איזו קבלת פנים הייתה יותר נעימה למי שנכנס? למה? (ת: קבלת הפנים השנייה, כי היא נתנה לאורח הרגשה שהוא רצוי ולא מפריע).
- נשאל את התלמידים: איך מקיימים הכנסת אורחים בצורה טובה? נרשום את התשובות על הלוח. רעיונות לתשובות:

0 לקבל בשמחה ובסבר פנים יפות

0 להתעניין באורח

0 להציע מאכל ומשקה

0 להציע לשבת ולנוח

0 לדאוג לכל מה שהאורח צריך

0 להקשיב לו

0 ללוות אותו כשהוא יוצא

- נתמקד בליווי האורח, דבר שלפעמים לא מקפידים עליו. נשאל את התלמידים: למה ליווי האורח הוא חשוב כל כך? (ת: עוזר לו להתמצא בדרך, נותן הרגשת ביטחון, משדר שהאורח רצוי ולא רוצים שילך, להשהות את הפרידה, להראות לאורח שהוא חשוב לנו ועוד).

שלב א': את מי עדיף? (מליאה)

- נספר לילדים את הדילמה הבאה:

שנה ג' אהבה,
חסד ונתינה בשילוב אחריות ונתינה

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 10 – הכנסת אורחים
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

תכננתם פעילות כיתתית בבית הספר לשעות הערב. בכיתה יש תלמידים שגרים קרוב לבית הספר ותלמידים שגרים רחוק ממנו. אחת מחברותיך הטובות גרה רחוק מבית הספר. הזמנת אותה ראשונה ושמחת - כי אחר כך היא קיבלה עוד חמש הזמנות מבנות אחרות. תכננתן איך תכינו יחד תרגיל בספורט ואיך תלמדו יחד למבחן בנביא. יום לפני הפעילות התברר שיש עוד בת אחת שגרה רחוק, אבל לא קיבלה הזמנה מאף אחת. את מתלבטת:

הבית קטן ויש מקום ללינה רק לחברה אחת. לחברה הטובה שלך לא תהיה בעיה להסתדר, הרי היא קיבלה עוד חמש הזמנות מבנות שישמחו שתבוא אליהן. ואילו הבת ההיא לא תקבל הזמנה, מה שאומר שלא יהיה לה איפה לישון, ואולי היא גם לא תבוא לפעילות. את מי תזמיני? את החברה הטובה או את החברה השנייה?

- נשאל את התלמידים: מה שיקול הדעת שצריך להיות למארח - להזמין את מי שקל לנו ונוח איתו או דווקא את מי שצריך אבל אולי יהיה לנו פחות נעים איתו? (ת: עדיף להזמין את הבת השנייה, זו הכנסת אורחים אמיתית. לחברה הראשונה יש עוד אפשרויות. המדד הוא לא מתי נוח לעשות מצווה אלא מהם הצרכים של האורח, כפי שראינו אצל אברהם אבינו).

שלב ב': איך נכניס כל אחד? (עבודה יחידנית + מליאה)

- נשאל את התלמידים: האם את כל האנשים בכל זמן נקבל באותה צורה? למה יש לשים לב כשמגיע אורח? (ת: לכל אירוח יש מאפיינים המיוחדים לו. צריך לשים לב מי האורח, מהי השעה ביום ומהם הצרכים של האורח).
- נכתוב על הלוח (בעזרת התלמידים) את הקריטריונים שצריך לבחון כשמגיע אורח:
 - שעה ביום (זמן ארוחה או לא)
 - זמן בשנה (חופש גדול, לימודים, חג וכדומה)
 - למי האורח בא (בשבילי או בשביל משהו אחר מהמשפחה)
 - גיל האורח (נתייחס אחרת לילד בן שנתיים ולאדם מבוגר)
 - מצב האורח (רעב, עייף, רטוב, בא מהבית, בא אחרי חוג או טיול וכדומה)
- נחלק לכל תלמיד דף עבודה (נספח 1). בדף יש חמישה מקרים. כל מקרה מזמן סוג שונה של אירוח. על התלמיד למלא את "כרטיס הביקור" של כל מקרה.
- נקרא בכיתה את המקרים ונדון על הדברים שכתבו התלמידים.

שלב ג': כשאני מתארח (מליאה)

- נאמר לתלמידים: ראינו שיש דרך להכניס אורחים. כעת נחשוב יחד מהי הדרך הנכונה להתארח.
- נרשום את תשובות התלמידים על הלוח. תשובות אפשריות:
 - לדפוק קודם על הדלת
 - להגיד "שלום"
 - לשאול אם אפשר להיכנס ואם מתאים עכשיו

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 10 – הכנסת אורחים
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- 0 לא לבקש לאכול או לשותות אלא לחכות שיציעו
- 0 להתנהג בנימוס
- 0 לא לגעת בחפצים שאינם שלי אלא אם כן מרשים
- 0 לסדר לפני שהולכים

- נעשה הפרדה עם התלמידים: כשאנחנו מתארחים עלינו לנהוג לפי הכללים שרשמנו כאן, אך כשאנו מארחים - גם אם משהו לא נהוג בדיוק לפי כללים אלו - אנחנו לא צריכים לגעור בו ולהעיר לו אלא להשתדל שיהיה לו נעים וטוב אצלנו ולגרום לו לרצות לבוא שוב.

סיכום: מה עליי לזכור? (עבודה יחידנית)

- נאמר לתלמידים: בשיעור הזה למדנו על דברים רבים שעליהם יש לחשוב כשמארחים. כדי להקל עלינו לזכור את הכול נכין כעת מגנט לתלייה על המקרר. כותרת המגנט היא: כשבא אורח אני לא שוכח.
- אפשרות א': נערוך עם התלמידים רשימה על הלוח של דברים שיש לזכור. לאחר מכן נחלק לכל תלמיד דף, התלמיד יעתיק את הרשימה, יקשט, יכתוב את שמו ויחזיר למורה עבור למינציה.
- אפשרות ב': נכין מראש רשימת דברים שיש לזכור (נספח 2) ונצלם אותה על דף. התלמיד יצטרך לקשט ולרשום את שמו ולאחר מכן המורה תעשה למינציה.
- נחלק לתלמידים את המגנטים עם הלמינציה ונבקש מהם לשים זאת במקום בולט על המקרר.

נספח 1: דף עבודה

סיטואציה ראשונה:

הבת של השכנים בת השנתיים נמצאת אצלכם בשעות הצהריים למשך שעה עד שאמה תשוב מן הקניות.

פרטים בקור

השעה ביום: _____ מי האורח? _____
 מהם צרכיו? _____
 מה אני מציע לו / שואל אותו? _____

סיטואציה שנייה:

חבר הגיע לביתכם מיד עם סיום הלמודים.

פרטים בקור

השעה ביום: _____ מי האורח? _____
 מהם צרכיו? _____
 מה אני מציע לו / שואל אותו? _____

סיטואציה שלישית:

סבא וסבתא באו במוצאי שבת לבקור השבועי אצלכם.

פרטים בקור

השעה ביום: _____ מי האורח? _____
 מהם צרכיו? _____
 מה אני מציע לו / שואל אותו? _____

סיטואציה רביעית:

ילדה מהשכונה דופקת בדלת שלכם כי בסיום הגן הגיעה לביתה אך מצאה בית ריק.

פרטים בקור

השעה ביום: _____ מי האורח? _____
 מהם צרכיו? _____
 מה אני מציע לו / שואל אותו? _____

סיטואציה חמישית:

ילדי כיתה ו' הגיעו לביתכם בשעות הערב במסגרת מבצע התרמה שהם עורכים למען אחת העמותות.

פרטים בקור

השעה ביום: _____ מי האורח? _____
 מהם צרכיו? _____
 מה אני מציע לו / שואל אותו? _____

נספח 2: כשבא אורח אני לא שוכח

אפשרות ב'

כְּשֶׁבָּא אֹרַח אֲנִי לֹא שׁוֹכֵחַ

- ✓ לְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה וּבְסִבֵּר פְּנִים יְפוֹת
- ✓ לְהַתְעַנּוּ בְּאוֹרַח
- ✓ לְהַצִּיעַ מֵאֵכֶל וּמִשְׁקָה
- ✓ לְהַצִּיעַ לְשֵׁבֶת וּלְנוֹחַ
- ✓ לְדַאֵג לְכָל מֶה שֶׁהָאוֹרַח צָרִיךְ
- ✓ לְהַקְשִׁיב לוֹ
- ✓ לְלוֹת אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא יוֹצֵא

אפשרות א'

כְּשֶׁבָּא אֹרַח אֲנִי לֹא שׁוֹכֵחַ

אפשרות ב'

כְּשֶׁבָּא אֹרַח אֲנִי לֹא שׁוֹכֵחַ

- ✓ לְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה וּבְסִבֵּר פְּנִים יְפוֹת
- ✓ לְהַתְעַנּוּ בְּאוֹרַח
- ✓ לְהַצִּיעַ מֵאֵכֶל וּמִשְׁקָה
- ✓ לְהַצִּיעַ לְשֵׁבֶת וּלְנוֹחַ
- ✓ לְדַאֵג לְכָל מֶה שֶׁהָאוֹרַח צָרִיךְ
- ✓ לְהַקְשִׁיב לוֹ
- ✓ לְלוֹת אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא יוֹצֵא

אפשרות א'

כְּשֶׁבָּא אֹרַח אֲנִי לֹא שׁוֹכֵחַ